

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO
27 päivänä huhtikuuta 1994 *

Asiassa C-393/92,

jonka Gerechtshof te Arnhem (Alankomaat) on saattanut ETY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadaksesen ensin mainitussa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Gemeente Almelo ym.

vastaan

Energiebedrijf IJsselmij NV,

ennakkoratkaisun ETY:n perustamissopimuksen 37, 85, 86, 90 ja 177 artiklan tulkinnasta,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN,

toimien kokoonpanossa: presidentti O. Due, jaostojen puheenjohtajat G. F. Mancini, J. C. Moitinho de Almeida ja M. Díez de Velasco sekä tuomarit C. N. Kakouris, R. Joliet, F. A. Schockweiler (esittelevä tuomari), G. C. Rodríguez Iglesias, M. Zuleeg, P. J. G. Kapteyn ja J. L. Murray,

julkisasiamies: M. Darmon,
kirjaaja: apulaiskirjaaja H. von Holstein,

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet:

- Almelon kunta ym., edustajanaan asianajaja C. M. Vinken-Geijselaers, s'Hertogenbosch,
- N. V. Energiebedrijf IJsselmij, edustajanaan asianajaja B. H. ter Kuile, Haag, ja asianajaja E. H. Pijnacker Hordijk, Amsterdam,
- Kreikan tasavallan hallitus, asiamiehenään valtion oikeudellisen neuvoston avustava oikeudellinen neuvonantaja V. Kontalimos,
- Ranskan tasavallan hallitus, asiamiehenään ulkoasiainministeriön oikeudellisen osaston apulaisosastopäällikkö P. Pouzoulet,
- Alankomaiden kuningaskunnan hallitus, asiamiehenään ulkoasiainministeriön oikeudellinen neuvonantaja A. Bos,
- Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään oikeudellisen yksikön virkamies B. J. Drijber,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan Almelon kunnan ynnä muiden, N. V. Energiebedrijf IJsselmijin, Kreikan hallituksen, Alankomaiden hallituksen, asiamiehenään ulkoasiainministeriön avustava oikeudellinen neuvonantaja J. W. de Zwaan, ja komission 23.11.1993 pidetyssä istunnossa esittämät suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen 8.2.1994 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Gerechtshof te Arnhem on välimiesmenettelyssä 3.11.1992 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 10.11.1992, esittänyt ETY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla kaksi perustamissopimuksen 37, 85, 86, 90 ja 177 artiklan tulkintaa koskevaa ennakkoratkaisukysymystä.

- 2 Kysymykset on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat toisaalta Almelon kunta ja eräät muut paikalliset sähköenergian jakeluyritykset, toisaalta alueellinen sähköenergian jakelusta huolehtiva yritys N. V. Energiebedrijf IJsselmij (jäljempänä IJM) ja joka koskee mainitun yrityksen paikallisilta jakeluyrityksiltä vaatimaa tasausmaksua.
- 3 Alankomaissa sähköenergian tuotannosta huolehtii neljä N. V. Samenwerkende Elektriciteits-Productiebedrijven -yhteisyrityksen (jäljempänä SEP), jonka tehtävänä on tuottajien välisen yhteistyön organisointi, osakkeenomistajina olevaa yritystä.
- 4 Sähköenergian jakelu on järjestetty alueellisella ja paikallisella tasolla: alueellisesta jakelusta huolehtivat yritykset toimittavat sillä alueella, jota niiden lupa koskee, sähkön paikallisesta jakelusta huolehtiville kunnallisille yrityksille ja tarvittaessa tietyille sähkön kuluttajille. Paikallisesta jakelusta huolehtivat yritykset toimittavat sähköä kunnissa oleville asiakkaille. Tuotanto- ja jakeluyritykset ovat suoraan tai välillisesti läänien tai kuntien omistuksessa.
- 5 Vuonna 1981 IJM:lle myönnettiin kuninkaan päätöksellä sähkön jakelua lupa-alueella koskeva konsessio, johon ei kuitenkaan liity yksinoikeutta. IJM toimittaa sähköä paikallisille, muun muassa Almelon kunnassa oleville jakeluyrityksille sekä muille pääasian vastaajille, sekä huolehtii suorasta toimituksesta kuluttajille maatalousalueilla.
- 6 Vuosina 1985–1988 sähkön maahantuonti kiellettiin paikallisilta jakeluyrityksiltä erään sähköenergian toimittamista koskeviin yleisiin ehtoihin sisältyvän yksinostolausekkeen nojalla sellaisissa kunnissa, joilla on oma jakeluyritys N. V. Electriciteits-Maatschappij IJsselcentralen (IJM:n entinen nimitys, jäljempänä IJC) alueella. Näiden yleisten ehtojen 2 pykälän 2 momentissa määrätään, että kunta sitoutuu
- ”ostamaan alueellaan suoritettavaa jakelua varten tarvitsemansa sähköenergian yksinomaan IJC:ltä ja käyttämään kyseistä energiaa ainoastaan omiin tarpeisiinsa tai, toimittaessaan sähköä kolmansille, toimittamaan sitä ainoastaan kunnan alueella”.
- 7 IJM:n asettamat yleiset ehdot ovat Alankomaiden sähkönjakelukeskusten käyttäjien liiton asettamien toimittamista koskevien yleisten vakioehtojen mukaisia.

- 8 Tähän yksinostoa paikalliselta jakeluyritykseltä koskevaan lausekkeeseen liittyy alueellisesta jakelusta huolehtivan yrityksen yksinostositoumus.
- 9 Paikallinen jakeluyritys puolestaan asettaa sähkön kuluttajalle yksinostovelvollisuuden.
- 10 Myös tuottajien ja alueellisten jakeluyritysten välisten suhteiden tasolla sähköenergian maahantuonti on kielletty (Overeenkomst van Samenwerkingin eli 22.3.1986 tehdyn sähköntuottajayritysten ja SEP:n välisen yhteistyösopimuksen, jäljempänä OVS-sopimus, jolla korvattiin vuoden 1971 SEP-yleissopimus, 21 pykälä).
- 11 IJC vaati 1.1.1985 lukien paikallisilta jakeluyrityksiltä tasausmaksun eli lisämaksun, joka oli tarkoitettu sen itsensä järjestämän maatalousalueiden kuluttajiin kohdistuvan sähkönjakelun korkeampien kustannusten ja paikallisten jakeluyhtiöiden järjestämän kaupunkialueiden kuluttajiin kohdistuvan sähkönjakelun alhaisempien kustannusten välisen eron tasoittamiseen.
- 12 Vuonna 1988 paikalliset jakeluyritykset tekivät komissiolle IJC:tä koskevan kantelun, joka perustui kolmeen seikkaan:
- vuoden 1971 SEP-yleissopimuksessa ja OVS-sopimuksessa esitetty nimenomainen maahantuontia koskeva kieltö;
  - IJC:n kanssa tehdyistä sopimuksista seuraava yksinostovelvollisuus;
  - IJC:n oikeus määrätä hinnat yksipuolisesti ja asettaa tasausmaksu.
- 13 Sähkön tuotannon, maahantuonin, kuljetuksen ja myynnin sääntelystä 16.11.1989 annetussa laissa (*Staatsblad* 535) uudistettiin sähköenergian jakelujärjestelmä Alankomaissa. Kyseisen lain 34 pykälän ja 20.3.1990 annetun ministeriön päätöksen (*Staatscourant*, 22.3.1990) nojalla ainoastaan SEP voi tuoda maahan julkiseen jakeluun tarkoitettua sähköä, paitsi jos on kysymys sähköstä, jonka jännite on alle 500 V.
- 14 Vuonna 1988 tehdyn kantelun johdosta komissio teki 16.1.1991 päätöksen ETY:n perustamissopimuksen 85 artiklan soveltamisesta [IV/32.732 – IJsselcentrale (IJC) ym., EYVL L 28, s. 32, jäljempänä vuoden 1991 päätös]. Päätöksen 1 artiklassa komissio toteaa, että OVS-sopimuksen 21 pykälällä

”rikotaan ETY:n perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohtaa siltä osin kuin mainittu 21 pykälä on esteenä yksityisten teollisten kuluttajien suorittamalle maahantuonnille ja tuotannon maastaviennille jakeluyhtiöiden ja yksityisten teollisten kuluttajien sekä erityisesti sellaisten tuottajien, jotka tuottavat sähkön itse, suorittamien julkisten hankintojen alan ulkopuolella”.

15 Komissio totesi, että tuontikielto muun kuin julkisen jakelun, toisin sanoen sen jakelun tasolla, joka koskee kuluttajaa paikallisen jakeluyhtiön kanssa muodostettujen sopimussuhteiden johdosta, ei voi olla perusteltu perustamissopimuksen 90 artiklan 2 kohdan nojalla.

16 Vaikka komissio ei vuoden 1991 päätöksessään ole nimenomaisesti ottanut kantaa 2 pykälän 2 momentin yleisissä ehdoissa esitettyyn tuontikieltoon, se totesi, että

”nämä yleisiä ehtoja koskevat lausekkeet ja (OVS-sopimuksen) 21 pykälä muodostavat kokonaisuuden, jota sovelletaan samanaikaisesti tuottajien kesken ja lopuksi jakeluyhtiöiden, tuottajien ja yksityisten teollisten kuluttajien välityksellä”.

17 Komissio ei ottanut kantaa perustamissopimuksen 90 artiklan 2 kohdan soveltamiseen OVS-sopimuksen 21 artiklassa esitetyn sähkön julkista jakelua koskevan tuontikiellon osalta; tuotanto- ja jakeluyhtiöille asetettu kieltö tuoda maahan sähköä julkista toimittamista varten muutoin kuin SEP:n välityksellä sisältyy komission mukaan nykyään vuoden 1989 lain 34 pykälään, ja komission kannanotto merkitsisi sen ennakoimista, onko kyseinen laki yhteensoveltuva perustamissopimuksen kanssa. Komissio ei myöskään ottanut kantaa siihen, onko tasausmaksu laillinen.

18 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi kantelijoina olleiden yritysten vuoden 1991 päätöstä vastaan nostaman kanteen asiassa T-16/91, Rendo ym. v. komissio, 18.11.1992 antamallaan tuomiolla (Kok. 1992, s. II-2417). Kantelijoina olleiden yritysten kyseistä tuomiota koskeva muutoksenhaku on vireillä yhteisöjen tuomioistuimessa (C-19/93 P, Rendo ym. v. komissio).

19 Jo ennen kuin asia saatettiin komission käsiteltäväksi, paikalliset jakeluyritykset olivat yleisten ehtojen mukaisesti aloittaneet välimiesmenettelyn saadakseen ratkaisun IJM:n asettaman tasausmaksun laillisuudesta.

20 Paikalliset jakeluyritykset ovat hakeneet muutosta välitystuomioon, jossa heidän kantansa hylättiin, *Gerechthof te Arnhemilta*, jonka on annettava ratkaisu sen mukaan, minkä se katsoisi oikeaksi ja kohtuulliseksi (*als goede mannen naar billijkheid*). Kansallinen tuomioistuin, joka katsoi, että jos tuontikieltoa ei olisi, IJM ei olisi todennäköisesti voinut asettaa tasausmaksua, on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko kansallista tuomioistuinta, joka laissa säädettyssä tapauksessa antaa ratkaisun välimiesmenettelyssä annettua päätöstä koskevasta valituksesta, pidettävä ETY:n perustamissopimuksen 177 artiklassa tarkoitettuna kansallisena tuomioistuimena, kun kyseisen tuomioistuimen on asianosaisten välisen välityssopimuksen nojalla annettava ratkaisu sen mukaan, minkä se katsoo oikeaksi ja kohtuulliseksi?

ja, jos vastaus ensimmäiseen kysymykseen on myönteinen:

2) miten ETY:n perustamissopimuksen 37 ja/tai 85 ja/tai 86 ja/tai 90 artiklaa on tulkittava alueellisen sähkönjakeluyhtiön yleisiin ehtoihin vuosina 1985–1988 sisältyneen julkiseen jakeluun tarkoitetun sähköenergian tuontikiellon osalta, johon mahdollisesti liittyi jäsenvaltiossa, jota asia koskee, sijaitsevien sähköntuotantoyritysten väliseen sopimukseen sisältynyt tuontikielto?”

Ensimmäinen kysymys

21 Jotta voitaisiin vastata ensimmäiseen kysymykseen, on huomautettava, että asiassa 61/65, *Vaassen-Göbbels*, 30.6.1966 antamassaan tuomiossa (Kok. 1966, s. 377) yhteisöjen tuomioistuin rajasi perustamissopimuksen 177 artiklan mukaisen tuomioistuimen käsitteen esittämällä tiettyjä arviointikriteerejä, jotka sellaisen lainkäyttöelimen on täytettävä ja joita ovat muun muassa kyseisen lainkäyttöelimen lakisääteisyys, pysyvyys, sen tuomiovallan pakottavuus, menettelyn kontradiktorisuus sekä toimiminen oikeussääntöjen soveltajana. Yhteisöjen tuomioistuin on täydentänyt näitä arviointiperusteita korostamalla erityisesti tuomioistuinten riippumattomuuden välttämättömyyttä (asia 14/86, *Pretore di Salò*, tuomio 11.6.1987, Kok. 1987, s. 2545, 7 kohta; asia 338/85, *Pardini*, tuomio 21.4.1988, Kok. 1988, s. 2041, 9 kohta ja asia C-24/92, *Corbiau*, tuomio 30.3.1993, Kok. 1993, s. I-1277).

- 22 Välimiesmenettelyn osalta yhteisöjen tuomioistuin on todennut asiassa 102/81, Nordsee Deutsche Hochseefischerei, 23.3.1982 antamassaan tuomiossa (Kok. 1982, s. 1095, 14 kohta), että perustamissopimuksen 177 artiklassa tarkoitettu tuomioistuimen käsite kattaa välimiesmenettelyissä annettujen päätösten valvontaa harjoittavat tuomioistuimet, kun tapaus on saatettu niiden käsiteltäväksi valituksena, takaisinsaantina, täytäntöönpanomääräyksen saamiseksi tai muun sellaisen oikeussuojakeinon muodossa, johon sovellettava kansallinen lainsäädäntö antaa mahdollisuuden.
- 23 Tähän yhteisöjen tuomioistuimen esittämään tulkintaan ei vaikuta se, että Gerechthofin kaltainen tuomioistuin perustaa ratkaisunsa asianosaisten välisen välityssopimuksen nojalla siihen, minkä se katsoo oikeaksi ja kohtuulliseksi. Yhteisön oikeuden ensisijaisuusperiaatteen ja sen yhdenmukaisen soveltamisen periaatteen sekä perustamissopimuksen 5 artiklan nojalla jäsenvaltion tuomioistuimen, jonka käsiteltäväksi on kansallisen lainsäädännön mukaisesti saatettu välitystuomiota koskeva valitus, on, vaikka se perustaa päätöksensä siihen, minkä se katsoo oikeaksi ja kohtuulliseksi, noudatettava yhteisön oikeussääntöjä ja niistä erityisesti kilpailusääntöjä.
- 24 Tämän vuoksi ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että kansallisen tuomioistuimen, joka laissa säädettyssä tapauksessa antaa ratkaisun välimiesmenettelyssä annettua päätöstä koskevasta valituksesta, on katsottava olevan perustamissopimuksen 177 artiklassa tarkoitettu kansallinen tuomioistuin, myös silloin kun kyseisen tuomioistuimen on asianosaisten välisen välityssopimuksen nojalla perustettava ratkaisunsa siihen, minkä se katsoo oikeaksi ja kohtuulliseksi.

Toinen kysymys

- 25 Toisella kysymyksellään kansallinen tuomioistuin tiedustelee pääasiallisesti, ovatko perustamissopimuksen 37 ja/tai 85 ja/tai 86 ja/tai 90 artikla esteenä sille, että sähköenergian alueellisesta jakelusta huolehtiva yritys käyttää yleisissä myyntiehdooissaan yksinostolauseketta, jossa kielletään paikallista jakeluyhtiötä tuomasta maahan julkiseen jakeluun tarkoitettua sähköä.
- 26 Jotta tähän kysymykseen voitaisiin vastata, on tutkittava, onko sähköenergian paikalliselle jakeluyhtiölle alueellisen jakeluyhtiön kanssa tehdyn sopimuksen nojalla asetettu tuontikielto vastoin perustamissopimuksen 37, 85 tai 86

artikkelia, ja missä määrin kyseisissä määräyksissä esitetystä kielloista voidaan perustamissopimuksen 90 artiklan 2 kohdan nojalla poiketa.

Perustamissopimuksen 37 artikla

- 27 Kyseisen artiklan soveltamisalan osalta on ensin huomautettava, että artiklan sijainnista määrällisten rajoitusten poistamista koskevassa luvussa sekä sanojen "tuonti" ja "vientii" käytöstä 1 kohdan toisessa alakohdassa sekä sanan "tuote" käytöstä 3 ja 4 kohdassa seuraa, että kyseisessä artiklassa tarkoitetaan tavaroiden kauppaa (ks. asia 155/73, Sacchi, tuomio 30.4.1974, Kok. 1974, s. 409, 10 kohta ja yhdistetyt asiat C-46/90 ja C-93/91, Lagache ja Evrard, tuomio 27.10.1993, Kok. 1993, s. I-5267, 33 kohta).
- 28 Yhteisön oikeudessa, samoin kuin jäsenvaltioiden oikeudessa, hyväksytään se, että sähkö on perustamissopimuksen 30 artiklassa tarkoitettu tavara. Näin ollen sähkö katsotaan yhteisön tariffinimikkeistössä tavaraksi (CN-koodi 27.16). Lisäksi yhteisöjen tuomioistuin on todennut asiassa 6/64, Costa, 15.7.1964 antamassaan tuomiossa (Kok. 1964, s. 1141), että sähkö voi kuulua perustamissopimuksen 37 artiklan soveltamisalaan.
- 29 Siltä osin kuin on kysymys 37 artiklan tavoitteesta, on huomautettava, että kyseinen määräys koskee kaupallisia valtion monopoleja. Asiassa 30/87, Bodson, 4.5.1988 antamassaan tuomiossa (Kok. 1988, s. 2479, 13 kohta) yhteisöjen tuomioistuin on todennut, että 37 artiklassa tarkoitetaan tilannetta, jossa kansalliset viranomaiset voivat valvoa tai ohjata jäsenvaltioiden välistä kauppaa tai vaikuttaa siihen huomattavalla tavalla kyseistä tarkoitusta varten perustetun elimen tai jollekin oikeussubjektille annetun monopoliaseman välityksellä.
- 30 Sellaisissa olosuhteissa tehtävien sopimusten osalta yhteisöjen tuomioistuin on todennut, ettei 85 artiklassa tarkoitettua sopimusta ole olemassa, jos kaupan kohdistuva vaikutus on seurausta viranomaisen ja julkista palvelutoimintaa harjoittavien yritysten välisestä konsessiosopimuksesta (em. Bodson-asiassa annetun tuomion 18 kohta).
- 31 Tältä osin on todettava ensin, ettei IJM:lle ole myönnetty sille monopoliaseman antavaa sähköön toimittamisen yksinoikeutta alueella, jota lupa koskee. Lisäksi sopimukset, joiden johdosta asia saatettiin ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen käsiteltäväksi, eivät olleet viranomaisen ja IJM:n vaan alueellisen jakeluyrityksen ja paikallisten jakeluyritysten välisiä sopimuksia. On lisäksi korostettava, että sopimuksissa määrätään ne ehdot, joiden

mukaisesti IJM toimittaa sähköenergiaa paikallisille jakeluyrityksille, eikä niissä anneta paikallisille jakeluyrityksille alueelliselle yritykselle myönnettyä julkista palvelutoimintaa koskevaa konsessiota. Toimitusehdot, erityisesti yksinostolauseke, perustuvat osapuolten väliseen sopimukseen, eivätkä ne sisälly viranomaisen IJM:lle myöntämään alueelliseen konsessioon.

- 32 Näin ollen tilanne, jota pääasia koskee, ei kuulu perustamissopimuksen 37 artiklan soveltamisalaan.

Perustamissopimuksen 85 ja 86 artikla ja 90 artiklan 2 kohta

- 33 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan perustamissopimuksen 90 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun yrityksen toimintaa on arvioitava 85 ja 86 artiklan ja 90 artiklan 2 kohdan valossa (ks. asia C-260/89, ERT, tuomio 18.6.1991, Kok. 1991, s. I-2925).

Perustamissopimuksen 85 artikla

- 34 On huomautettava, että perustamissopimuksen 85 artiklaa sovelletaan sen sanamuodon mukaisesti yritysten välisiin sopimuksiin, joista seuraa kilpailun rajoittuminen ja jotka vaikuttavat jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.
- 35 Siltä osin kuin on kysymys yritysten välisestä sopimuksesta, on huomautettava, kuten komissio on todennut vuonna 1991 tekemässään päätöksessä, että sähköenergian jakelujärjestelmä Alankomaissa perustuu tuottajien, tuottajien ja alueellisten jakeluyritysten, alueellisten ja paikallisten jakeluyritysten ja lopuksi paikallisten jakeluyritysten ja lopullisten kuluttajien välisiin juridisiin sopimussuhteisiin. Yksinostolauseke, josta ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa on kysymys, sisältyy alueellisen jakeluyrityksen paikallisille jakeluyrityksille toimittaman sähköenergian yleisiin toimitusehtoihin ja muodostaa näin ollen perustamissopimuksen 85 artiklassa tarkoitettuun sopimukseen sisältyvän lausekkeen.
- 36 Tällaisen lausekkeen sisältävästä sopimuksesta seuraa kilpailun rajoittuminen, koska lausekkeessa kielletään paikallista jakeluyritystä suorittamasta ostojaan muilta sähkön toimittajilta.

37 Sen selvittämiseksi, vaikuttaako tällainen sopimus tuntuvasti jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, sitä on tutkittava, kuten yhteisöjen tuomioistuin on korostanut asiassa 23/67, Brasserie de Haecht, 12.12.1967 antamassaan tuomiossa (Kok. 1967, s. 525), ja asiassa C-234/89, Delimits, 28.2.1991 antamassaan tuomiossa (Kok. 1991, s. I-935), ottamalla huomioon sopimuksen taloudellinen ja oikeudellinen asiayhteys sekä muista yksinoikeussopimuksista mahdollisesti seuraava kumulatiivinen vaikutus.

38 Tältä osin oikeudenkäyntiasiakirjoista käy ilmi, että pääasian asianosaisten välisiin suhteisiin sovellettavat yleiset ehdot, joihin yksinoikeuslauseke sisältyy, ovat Alankomaiden sähkönjakelukeskusten käyttäjien liiton asettamien toimittamista koskevien yleisten vakioehtojen mukaisia.

39 Sopimussuhteiden kumulatiivisesta vaikutuksesta seuraa kansallisten markkinoiden eristyminen, koska sopimussuhteet estävät Alankomaihin sijoittautuneita paikallisia jakeluyrityksiä ostamasta sähköä muiden jäsenvaltioiden jakeluyrityksiltä tai tuottajilta.

Perustamissopimuksen 86 artikla

40 Perustamissopimuksen 86 artiklassa kielletään se, että yksi tai useampi yritys käyttää väärin määräävää markkina-asemaansa yhteismarkkinoilla tai jollain niiden merkittävällä osalla, siltä osin kuin kyseiset menettelytavat ovat omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan (em. asiassa Bodson annetun tuomion 22 kohta).

41 Vaikka se, että IJM:n kaltaisella yrityksellä on konsessio, johon ei liity yksinoikeutta, ainoastaan jonkin jäsenvaltion jossain osassa, ei sellaisenaan merkitse määräävän markkina-aseman olemassaoloa yhteismarkkinoiden merkittävällä osalla, tällaista arviota on muutettava, jos kyseinen yritys kuuluu yritysryhmään, jolla on kollektiivinen määräävä asema.

42 Sellainen määräävä asema edellyttää kuitenkin, että kyseisen yritysryhmän yritykset ovat riittävässä määrin sidoksissa toisiinsa omaksuakseen saman toimintalinjan markkinoilla (katso edellä mainittu Bodson-tuomio).

43 Kansallisen tuomioistuimen on tutkittava, ovatko sähköenergian alueelliset jakeluyritykset Alankomaissa niin sidottuja toisiinsa, että sen perusteella voidaan katsoa kyseessä olevan kollektiivinen määräävä asema yhteismarkkinoiden merkittävällä osalla.

- 44 Väärinkäytön osalta yhteisöjen tuomioistuin on aiemmin todennut, että se, että määräävässä markkina-asemassa oleva yritys sitoo ostajia – vaikka näiden pyynnöstäkin – niin, että ne sitoutuvat hankkimaan tai lupaavat hankkivansa kyseiseltä yritykseltä kaikki tarvitsemansa tuotteet tai osan niistä, on perustamissopimuksen 86 artiklassa tarkoitettua määräävän markkina-aseman väärinkäyttöä (ks. asia 85/76, Hoffmann-La Roche v. komissio, tuomio 13.2.1979, Kok. 1979, s. 461, 89 kohta ja asia C-62/86, AKZO v. komissio, tuomio 3.7.1991, Kok. 1991, s. I-3359, 149 kohta).
- 45 Kuten edellä olevissa 38 ja 39 kohdassa on esitetty, alueellisten ja paikallisten jakeluyritysten välisiin sopimuksiin sisältyvä yksinostolauseke voi vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

Perustamissopimuksen 90 artiklan 2 kohta

- 46 Perustamissopimuksen 90 artiklan 2 kohdassa määrätään, että yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja tuottaviin yrityksiin ei välttämättä sovelleta perustamissopimuksen kilpailusääntöjä, mikäli muiden taloudellisten toimijoiden taholta tulevaan kilpailun rajoittaminen tai jopa kaiken kilpailun poistaminen on tarpeen, jotta yksinoikeuksia saaneet yritykset voisivat hoitaa niille uskotut erityistehtävät (ks. asia C-320/91, Corbeau, tuomio 19.5.1993, Kok. 1993, s. I-2533, 14 kohta).
- 47 Mitä tulee siihen, huolehtiiko IJM:n kaltainen yritys yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvien palvelujen tuottamisesta, on huomautettava, että sen tehtäväksi on sille myönnettyä julkisoikeudellisella konsessiolla, johon ei liity yksinoikeutta, uskottu sähköenergian toimittaminen valtion alueen eräässä osassa.
- 48 Tältä osin on huomautettava, että tällaisen yrityksen on huolehdittava sähköenergian jatkuvasta toimittamisesta kaikille kuluttajille, paikallisille jakeluyrityksille tai kuluttajille koko lupa-alueella kunkin ajankohdan tarvetta vastaavina määrinä yhdenmukaisin maksuin ja ehdoin, jotka voivat vaihdella ainoastaan kaikkiin asiakkaisiin sovellettavien objektiivisten perusteiden mukaan.
- 49 Muiden taloudellisten toimijoiden taholta tulevan kilpailun rajoittaminen on sallittua, mikäli se osoittautuu välttämättömäksi, jotta sellaisia yleisiin tarkoituksiin liittyviä tehtäviä hoitava yritys voi hoitaa sille uskotun tehtävän. Tältä osin on otettava huomioon ne taloudelliset olosuhteet, joissa yrityksen on toimittava, eli erityisesti kustannukset, joista se vastaa, ja siihen sovellettava lainsäädäntö varsinkin ympäristöoikeuden alalla.

50 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen asiana on tutkia, onko yksinostolauseke, jolla paikallista jakeluyritystä kielletään tuomasta maahan sähköä, välttämätön, jotta alueellinen jakeluyritys voi hoitaa sille uskotun yleisiin tarkoituksiin liittyvän tehtävän.

51 Tämän vuoksi *Gerechthshof te Arnhem*in toiseen kysymykseen on vastattava seuraavasti:

- a) Perustamissopimuksen 85 artikla on esteenä sille, että alueellinen sähköenergian jakeluyritys käyttää yleisissä myyntiehdooissaan sellaista yksinostolauseketta, jossa kielletään paikallista jakeluyritystä tuomasta maahan julkiseen jakeluun tarkoitettua sähköä ja joka – kun otetaan huomioon sen taloudellinen ja oikeudellinen asiayhteys – vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.
- b) Perustamissopimuksen 86 artikla on esteenä sille, että alueellinen sähköenergian jakeluyritys, joka kuuluu yritysryhmään, jolla on kollektiivinen määräävä asema yhteismarkkinoiden merkittäväällä osalla, käyttää yleisissä myyntiehdooissaan sellaista yksinostolauseketta, jossa kielletään paikallista jakeluyritystä tuomasta maahan julkiseen jakeluun tarkoitettua sähköä ja joka – kun otetaan huomioon sen oikeudellinen ja taloudellinen asiayhteys – vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.
- c) Perustamissopimuksen 90 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, että siihen, että alueellinen sähköenergian jakeluyritys käyttää kyseistä yksinostolauseketta, ei sovelleta perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklassa esitettyjä kieltoja, mikäli kyseinen kilpailunrajoitus on välttämätön, jotta kyseinen yritys voi hoitaa sille uskottua yleisiin tarkoituksiin liittyvää tehtävää. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen asiana on tutkia, täytyykö tämä edellytys.

Oikeudenkäyntikulut

52 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Kreikan, Ranskan ja Alankomaiden hallituksille sekä Euroopan yhteisöjen komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen

tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikuluista.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

on ratkaissut *Gerechthof te Arnhem*in 3.11.1992 välimiesmenettelyssä tekemällään päätöksellä esittämät kysymykset seuraavasti:

- 1) Kansallisen tuomioistuimen, joka laissa säädetyssä tapauksessa antaa ratkaisun välimiesmenettelyssä annettua päätöstä vastaan tehdystä valituksesta, on katsottava olevan perustamissopimuksen 177 artiklassa tarkoitettu kansallinen tuomioistuin, myös silloin kun kyseisen tuomioistuimen on asianosaisten välisen välityssopimuksen nojalla perustettava ratkaisunsa siihen, minkä se katsoo oikeaksi ja kohtuulliseksi.
- 2)
  - a) Perustamissopimuksen 85 artikla on esteenä sille, että alueellinen sähköenergian jakeluyritys käyttää yleisissä myyntiehdooissaan sellaista yksinostolauseketta, jossa kielletään paikallista jakeluyritystä tuomasta maahan julkiseen jakeluun tarkoitettua sähköä ja joka – kun otetaan huomioon sen taloudellinen ja oikeudellinen asiayhteys – vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.
  - b) Perustamissopimuksen 86 artikla on esteenä sille, että alueellinen sähköenergian jakeluyritys, joka kuuluu yritysryhmään, jolla on kollektiivinen määräävä asema yhteismarkkinoiden merkittäväällä osalla, käyttää yleisissä myyntiehdooissaan sellaista yksinostolauseketta, jossa kielletään paikallista jakeluyritystä tuomasta maahan julkiseen jakeluun tarkoitettua sähköä ja joka – kun otetaan huomioon sen oikeudellinen ja taloudellinen asiayhteys – vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.
  - c) Perustamissopimuksen 90 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, että siihen, että alueellinen sähköenergian jakeluyritys käyttää kyseistä yksinostolauseketta, ei sovelleta perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklassa esitettyjä kieltoja, mikäli kyseinen kilpailunrajoitus on välttämätön, jotta kyseinen yritys voi hoitaa sille uskottua yleisiin tarkoituksiin liittyvää tehtävää. Ennakkoratkaisua pyytä-

neen tuomioistuimen asiana on tutkia, täyttyykö tämä edellytys.

Due	Mancini	Moitinho de Almeida
Díez de Velasco	Kakouris	Joliet
Shockweiler	Rodríguez Iglesias	Zuleeg
	Kapteyn	Murray

Julistettiin Luxemburgissa 27 päivänä huhtikuuta 1994.

R. Grass
kirjaaja

O. Due
presidentti